

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0 2244 2065

เรื่อง “ป่าชุมชน”

ผู้เรียบเรียง นายนรากร นันทไตรภพ วิทยากรปฏิบัติการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 3 สำนักวิชาการ

ออกอากาศ มีนาคม 2563

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญของประเทศ มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสัตว์ เพราะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน คือ “พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562” ที่ส่งเสริมให้ชุมชนกับภาครัฐได้มีส่วนร่วมต่อกัน ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนในรูปแบบของป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการป่าชุมชน และได้ประโยชน์จากป่าชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศให้มีความสมบูรณ์ และยั่งยืน ซึ่งตาม “พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562” มาตรา 4 “ป่าชุมชน” หมายความว่า ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐ ในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน อันสอดคล้องกับการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐในการที่ภาครัฐต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้ หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

ข้อมูลจากส่วนส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้ ณ วันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2563 พบว่ามีโครงการป่าชุมชนที่ได้รับการอนุมัติ รวมเนื้อที่ทั้งประเทศ 7,634,855 ไร่ 1 งาน 59 ตารางวา เป็นจำนวน 17,432 หมู่บ้าน ประโยชน์จากการดำเนินงานป่าชุมชนของภาครัฐ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้จะมีสภาพดีขึ้น และเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของภาครัฐ เกิดเครือข่ายป่าชุมชน เช่น การเฝ้าระวังรักษาป่า เป็นต้น เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ในการสนับสนุนชุมชนในการบริหารจัดการป่า ตลอดจนประโยชน์ของภาคประชาชน ได้แก่ ชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากป่า สร้างความรักความสามัคคีในชุมชน เกิดการสร้างกฎระเบียบของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นต้น

ป่าชุมชนจึงมีประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การใช้ป่าชุมชนเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ใช้ประโยชน์จากผลผลิตและบริการป่าชุมชน ได้แก่ การเก็บหาของป่าในป่าชุมชน การใช้ประโยชน์จากไม้เพื่อใช้สอยในครัวเรือน หรือกิจกรรมสาธารณะภายในชุมชน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอื่นในป่าชุมชน เป็นต้น ซึ่งต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดและสอดคล้องกับแผนจัดการป่าชุมชน

ดังนั้น ป่าชุมชนนับเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาระบบนิเวศป่าไม้ รักษาพื้นที่ป่า ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมของภาครัฐกับประชาชนในการอยู่ร่วมกัน สร้างการรักษาสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน สมดุลควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (2563). **คู่มือประชาชน ส่งความรู้ เสริมความเข้าใจ ป่าชุมชน**. สืบค้น 7 มกราคม 2563 จาก <https://www.forest.go.th/community-extension/wp-content/uploads/sites/93/2019/01/คู่มือประชาชน-ส่งความรู้-เสริมความเข้าใจ-ป่าชุมชน.pdf>
- _____. (2563). **ผลการอนุมัติโครงการป่าชุมชน พ.ศ.2543 – ปัจจุบัน**. สืบค้น 7 มกราคม 2563 จาก <http://www.forest.go.th/community-extension/2017/02/02/ผลการอนุมัติโครงการป่า>
- _____. (2560). **ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ระยะ 20 ปี**. สืบค้น 6 มกราคม 2563 จาก <http://www.forest.go.th/planning/wp-content/uploads/sites/6/2017/09/ยุทธศาสตร์-กรมป่าไม้-2560-2579.pdf>
- “พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562” (29 พฤษภาคม 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 136 ตอนที่ 71 ก, น. 71-103.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.